

ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี เพื่อส่งเสริม
การมีสมาธิของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านพังปริง
จังหวัดนครศรีธรรมราช *

THE EFFECTS OF CREATIVE ART ACTIVITIES WITH MUSIC TO
ENHANCE CONCENTRATION IN EARLY CHILDHOOD AT
BANPANGPRING SCHOOL, NAKHON SI THAMMARAT

กมลทิพย์ ทองทิพย์¹, ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์², ประเสริฐ แซ่เอี้ยบ³ และ ปิยลักษณ์ อัครรัตน์⁴

Kamontip Thongtip¹, Dararat Uthaipayu², Prasert Sae-iab³ and Piyalak Akkraratana⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

¹⁻⁴Phranakhon Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: thongtipkamontip22@gmail.com

วันที่รับบทความ : 5 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 20 พฤษภาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 22 พฤษภาคม 2568

Received 5 May 2025; Revised 20 May 2025; Accepted 22 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการมีสมาธิของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีที่โรงเรียนบ้านพังปริง จังหวัดนครศรีธรรมราชประชากรได้แก่เด็กปฐมวัยชาย-หญิงอายุ 5-6 ปีที่ศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านพังปริงจำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีรวมทั้งสิ้น 32 แผนการทดลอง 8 สัปดาห์สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 50 นาที

Citation:

* กมลทิพย์ ทองทิพย์, ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์, ประเสริฐ แซ่เอี้ยบ และ ปิยลักษณ์ อัครรัตน์. (2568). ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี เพื่อส่งเสริมการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านพังปริง จังหวัดนครศรีธรรมราช.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาศังคม, 3(3), 1191-1207.

Kamontip Thongtip, Dararat Uthaipayu, Prasert Sae-iab and Piyalak Akkraratana. (2025). The Effects Of Creative Art Activities With Music To Enhance Concentration In Early Childhood At Banpangpring School, Nakhon Si Thammarat. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 1191-1207.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

มีค่าดัชนีความสอดคล้องที่ 0.92 และแบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย ทั้งหมด 2 ด้าน จำนวน 6 ข้อ คือ ด้านการกระทำ 3 ข้อ และด้านสังคม 3 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องที่ 1.00 สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า การมีสมาธิของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีสูงกว่าก่อนการทดลองทั้งภาพรวมและแบบรายด้าน

คำสำคัญ: ศิลปะสร้างสรรค์, ดนตรี, สมาธิ, เด็กปฐมวัย

Abstract

This research aimed to compare the concentration of preschool children before and after receiving creative art activities with music at Ban Phang Pring School, Nakhon Si Thammarat Province. The population consisted of 14 male and female preschool children aged 5-6 years studying in kindergarten year 3, semester 2, academic year 2024, Ban Phang Pring School. The research instruments were 32 creative art activities with music plans, 8 weeks, 4 days a week, 50 minutes a day. The index of consistency was 0.92 and the preschool children's concentration observation form, consisting of 2 dimensions, 6 items: 3 action items and 3 social items, with a index of consistency of 1.00. The statistics used in this research were the mean and standard deviation.

The results of the research found that the concentration of preschool children after receiving creative art activities with music was higher than before the experiment, both overall and in each aspect.

Keywords: Creative art, Music, Concentration, Early childhood

บทนำ

การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและ

ส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม, 2545: 5) ในสังคมปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์นั้นมีผลต่อการดำรงชีวิตของบุคคลทั่วไปทุกเพศ ทุกวัย เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่หลากหลาย สามารถอำนวยความสะดวกในด้านการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วเข้าถึงได้ง่าย เมื่อมีข้อดีก็ย่อมมีข้อเสียตามมาเช่นกัน ได้แก่ การส่งผลกระทบต่อด้านอารมณ์จิตใจของบุคคลที่มีภาวะจิตใจที่ไม่นิ่งไปกับสังคมที่ถูกเชื่อมต่อเข้าหากันด้วยระบบโซเชี่ยลสังคมนออนไลน์ยุคแห่งการสื่อสารดิจิทัล ทุกอย่างเต็มไปด้วยความรวดเร็ว มีความสะดวกสบาย ทุกอย่างได้มารวดเร็ว ทำให้เด็ก ๆ มีปัญหาเรื่องการ อดทน รอคอยไม่ได้ และส่งผลกับการควบคุมอารมณ์จิตใจ การมีสมาธิ และการแสดงออกการ ฝึกให้เด็ก ๆ มีความอดทน รู้จักการรอคอย มีสมาธิรู้จักเวลาที่เหมาะสม นั้นเป็นหนึ่งในทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็ก ๆ และเป็นเรื่องท้าทายที่เกิดการเรียนรู้ การจัดการสิ่งรบกวนจากสื่อรอบตัว การทำสมาธิคือกระบวนการทางเลือกที่ดีอีกวิธี การทำสมาธิช่วยเพิ่มกระบวนการพัฒนาในด้านความสนใจ โดยสอนให้เด็กเรียนรู้อย่างจดจ่อ แน่วแน่ และตามความคิดของเด็กได้ ณ ขณะนั้น อีกทั้งยังเป็น การเพิ่มเซลล์ประสาทในสมองของเด็ก โดยเฉพาะในส่วนของการควบคุมและการตอบสนองทางอารมณ์จิตใจ ผลการทำสมาธิช่วย เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้านความจำและการเรียนรู้ที่ดีขึ้น (สุริยเดว ทรีปาตี: 2561) โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี เป็นวัยแห่งการเจริญเติบโตทั้งปริมาณและคุณภาพ เด็กต้องการทั้งความรัก การเอาใจใส่ การดูแลอย่างใกล้ชิด ต้องการโอกาสเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นจากการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า เพื่อสำรวจ ทดลอง ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง พัฒนาสมองด้วยการคิดแก้ปัญหา และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก ควรให้การส่งเสริม เพื่อให้เด็กได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ โดยฝึกให้เด็กเป็นคนช่างคิด ช่างสังเกต ชอบสำรวจ และกระตุ้นให้เกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ สมาธิเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับเด็ก เพราะเมื่อเด็กมีสมาธิจดจ่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อย่างแน่วแน่ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เป็นกระบวนการเริ่มต้นที่จะทำให้เด็กเกิดการ เรียนรู้และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น การฝึกเด็กให้สนใจสิ่งใดสิ่ง

หนึ่งเป็นเวลานาน ๆ คงไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะธรรมชาติของเด็กนั้นจะมีความสนใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัวอยู่เสมอ แนวทางการ จัดกิจกรรมที่ช่วยฝึกสมาธิเด็กควรเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน ช่วยส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจกิจกรรม เป็นกระบวนการช่วยฝึกสมาธิให้กับเด็ก อีกทั้งสามารถส่งเสริมการประสานสัมพันธ์ของมือและตาเด็กให้ดีขึ้น ทั้งนี้การฝึก สมาธิให้กับเด็กไม่สามารถทำได้ในระยะเวลาสั้น ๆ ผู้ปกครองต้องหมั่นฝึกฝนและพัฒนาเด็ก อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เด็กมีสมาธิที่ดี ช่วยส่งเสริมต่อการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพของเด็ก (ฐิตียา สุนศรี, 2561) สมาธินับเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการเรียนรู้ที่จะเป็นตัวเชื่อมต่อไปสู่การเกิดพฤติกรรมของตัวเด็ก เพราะการที่เด็กมีสมาธิจะช่วยทำให้เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และความจำที่ดี ซึ่งจะไปผลในการดึงศักยภาพของตัวเด็กออกมาได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้สมาธินับเป็นประตูสำคัญที่จะส่งผล ต่อระบบการทำงานของความทรงจำ โดยความจำถูกแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ การลงรหัส (Encoding) การจัดเก็บ (Storage) การดึงมาใช้ (Retrieval) โดยเฉพาะขั้นตอนแรกซึ่งหากเป็นการเรียนรู้สิ่งใหม่ที่ตัวผู้ศึกษาเองอาจจะไม่รู้จัก ไม่เข้าใจ หรือไม่เคยศึกษาเรื่องนี้มาก่อน การที่จะรับสารได้ดีและมีคุณภาพผู้รับสารต้องอาศัยสมาธิ การจดจ่อกับข้อมูล และให้ความสำคัญกับสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อนำข้อมูลมาลงรหัส แต่ถ้าผู้รับสารไม่มีสมาธิในการรับสาร หรือมีอุปสรรคในการสื่อสาร ก็อาจจะทำให้ข้อมูลที่ได้อาจเกิดความผิดพลาด หรือไม่อาจจะไม่สามารถปะติดปะต่อเป็นเรื่องเป็นราว ทำให้ข้อมูลไม่ได้รับการลงรหัส ไม่เกิดเป็นกระบวนการจำ (คศนางค์ มณีศรี, 2556 :22) ถ้าเด็กมีสมาธิจดจ่อกับสิ่งที่เขากำลังจะเรียนรู้ คุณภาพของข้อมูลที่ได้รับเข้าไปก็จะมีประสิทธิภาพสูง โดยเด็กสามารถดึงความทรงจำ หรือข้อมูลที่มีประโยชน์ ออกมาใช้งานในสถานการณ์ที่จำเป็นได้ ซึ่งเชื่อมโยงกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของอัลเบิร์ต แบนดูรา ซึ่งได้อธิบายถึงกระบวนการการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพว่าการเรียนรู้ที่ดีมีลักษณะขั้นตอนเป็น 4 ข้อ คือ 1. กระบวนการใส่ใจ 2. กระบวนการจดจำ 3. กระบวนการถอดแบบ 4. กระบวนการเสริมแรงและการจูงใจ จาก 4 ขั้นตอนของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ของแบนดูรา ขั้นตอนที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อกระบวนการอื่น ๆ ก็คือขั้นตอนแรก ขั้นตอนการใส่ใจ จะเห็นได้ว่า ถ้าเด็กใส่ใจกับข้อมูลและมีสมาธิในการรับข้อมูลที่ดี ก็ส่งผลดีต่อขั้นตอนอื่น ๆ ด้วย (Bandura. 1986)

การที่เด็กปฐมวัยไม่มีสมาธิสามารถส่งผลกระทบต่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1. ผลกระทบต่อการเรียนรู้ เด็กที่ขาดสมาธิอาจไม่สามารถรับข้อมูลหรือเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ ส่งผลให้พัฒนาการด้านความรู้และทักษะทางวิชาการไม่สมบูรณ์ การเรียนรู้ในชั้นเรียนหรือการทำ

กิจกรรมต่าง ๆ อาจไม่สามารถเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการเติบโตได้ การขาดสมาธิในเด็กทำให้พวกเขามีความยากลำบากในการทำงานที่ต้องใช้ความตั้งใจ เช่น การฟังครู การทำการบ้าน หรือการทำกิจกรรมที่ต้องการการจดจ่อที่มีระยะเวลานาน 2. ผลกระทบต่อพฤติกรรมและการพัฒนาด้านสังคม เด็กที่ไม่มีสมาธิมักจะมีพฤติกรรมที่แสดงถึงความไม่สนใจต่อสิ่งรอบข้าง ซึ่งอาจนำไปสู่การขาดความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม และอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อนและครู ไม่สามารถจดจ่อกับกิจกรรมหรือการเล่นร่วมกับผู้อื่น อาจทำให้เด็กพัฒนาไม่ได้อย่างสมบูรณ์ในด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและการสร้างมิตรภาพ 3. ผลกระทบต่ออารมณ์และจิตใจ เด็กที่ขาดสมาธิอาจรู้สึกท้อแท้หรือไม่มั่นใจในตัวเอง ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาทางอารมณ์ เช่น ความเครียดหรือความวิตกกังวล การที่เด็กไม่ได้รับการเสริมสร้างทักษะในการมีสมาธิสามารถทำให้พวกเขาารู้สึกว่าตนเองไม่สามารถทำอะไรสำเร็จได้ ทำให้เกิดความรู้สึกของความล้มเหลวและความน้อยใจในตัวเอง 4. ผลกระทบต่อการพัฒนาเชิงพฤติกรรมและการเรียนรู้ทางสังคม การขาดสมาธิในเด็กสามารถนำไปสู่การทำงานไม่เสร็จสมบูรณ์ หรือการมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การขัดจังหวะคนอื่น หรือการขาดการควบคุมตัวเองในกลุ่มเพื่อน การที่เด็กไม่สามารถมีสมาธิในการทำกิจกรรมที่ต้องการการตั้งใจหรือจดจ่อ สามารถส่งผลให้พวกเขาพลาดโอกาสในการเรียนรู้จากประสบการณ์ และทักษะที่ต้องการจากความสำคัญของสมาธิทำให้มีแนวทางในการสร้างและพัฒนาสมาธิ โดยสามารถพัฒนาได้หลายรูปแบบ อย่างเช่น การใช้ศิลปะสร้างสรรค์ในการช่วยเพิ่มสมาธิให้กับเด็ก การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และกระทรวง ศึกษาธิการ คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (2560: 72) ได้เสนอแนวทางการการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่สถานศึกษาและผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้ปฐมวัยนำไปสู่การปฏิบัติในประเด็นการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กได้ โดยผู้วิจัยจะนำศิลปะสร้างสรรค์เข้าไปช่วยในการพัฒนาสมาธิของเด็ก ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าพบว่า การจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อฝึกสมาธิเด็กปฐมวัยทำให้เด็กปฐมวัยมีสมาธิมากขึ้น มีความตั้งใจฟังครู มีช่วงความสนใจในการทำงานนานนึ่งทำงานศิลปะด้วยความสุข สนุกสนาน ร่าเริงแจ่มใส สงบนิ่ง ตั้งใจจดจ่อกับงานที่ทำ รู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วยความมานะพยายามและอดทน ทำให้งานออกมาเป็นผลงานที่มีคุณภาพและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นผลงานที่เด็กมีความภาคภูมิใจเพราะทำด้วยตนเอง (มณีรัตน์ ภูชะวัง, 2560: 69) สอดคล้องกับ สิริพร สมสกุล (2553: 24) ที่ว่า การสร้าง

สมาธิสำหรับเด็กปฐมวัยสามารถใช้กิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจของเด็กเป็นหลัก เช่น ศิลปะ ดนตรี กีฬา และกิจวัตรประจำวัน แต่ต้องไม่เป็นการบังคับ ทำอย่างต่อเนื่องและเป็นระยะเวลาที่นานพอ ต้องกำหนดเวลาในการทำกิจกรรมให้ต่อเนื่องเพื่อให้เขารับรู้ว่าจะเล่นนี้ ต้องทำเป็นกิจวัตร เป็นสิ่งที่เด็กต้องรับผิดชอบ เสริมสร้างให้เด็กรู้จักทำงานให้สำเร็จ นอกจากนี้ อีกกิจกรรมหนึ่งซึ่งได้ถูกนำมาเสริมสร้างพัฒนาสมาธิและความจำของเด็กควบคู่กับงานศิลปะ สร้างสรรค์ก็คือเสียงดนตรี

เสียงดนตรีถูกนำมาใช้ในการสื่อสาร สร้างอารมณ์และการรับรู้เป็นหลัก สามารถถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกไปสู่ผู้ฟังได้ จึงมีการนำดนตรีมาใช้กับเด็ก โดยเฉพาะในเด็กปฐมวัย ดนตรีสามารถส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้ในหลายด้าน ทั้งด้านสุนทรียศาสตร์และการเรียนรู้ เช่น ดนตรีบรรเลงเพลงสบาย ๆ ที่เปิดในช่วงกลางวันในขณะที่เด็กทำกิจกรรมระหว่างวันเพื่อสร้างสมาธิระหว่างทำกิจกรรม เนื่องจากดนตรีสำหรับเด็กนั้นไม่จำเป็นต้องเน้นสร้างความสนุกสนาน ต้องกระโดดหรือเต้นเท่านั้น การใช้ดนตรีดนตรีที่มีท่วงทำนองสบายในเด็กปฐมวัย ก็ช่วยให้เด็กสงบขึ้น มีสมาธิมากขึ้นได้ (ประภัสสร พวงสำลี, 2565: ออนไลน์) โดยผลการศึกษาพบว่าการใช้เสียงดนตรีเข้ามาประกอบการจัดกิจกรรมศิลปะให้กับเด็กปฐมวัย นั้นมีประโยชน์ต่อเด็กทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ ความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาสมาธิ และพัฒนาสมองที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรม ทั้งกิจกรรมกลุ่ม และกิจกรรมเดี่ยว ช่วยให้เด็กรู้สึกผ่อนคลายความเครียดในขณะที่ทำกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมกลุ่ม หรือกิจกรรมเดี่ยว การส่งเสริมกิจกรรมดนตรีให้สำหรับเด็ก เป็นการจัดกิจกรรมโดยใช้ดนตรีเป็นสื่อกลางในการเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ หรือบางครั้ง อาจใช้ดนตรีเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านต่าง ๆ โดยใช้ดนตรีเป็นตัวนำทางให้เด็กมีพัฒนาการที่ดียิ่งขึ้น (กิตติศักดิ์ เสียงดี, 2563: 27)

การส่งเสริมการมีสมาธิของเด็กปฐมวัยเป็นสิ่งสำคัญและเป็นพื้นฐานสำคัญของเด็กปฐมวัย การมีสมาธิจะช่วยเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และความจำที่ดี นำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของตนเองในอนาคต รวมไปถึงการเป็นพลเมืองที่ดีเพื่อพัฒนาประเทศชาติ ดังนั้นเด็กปฐมวัยควรได้รับการส่งเสริมการมีสมาธิที่ถูกต้องและเหมาะสมนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมของตัวเด็ก ซึ่งทางโรงเรียนบ้านพังปริง ได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัยของโรงเรียนบ้านพังปริง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาเหมาะสมตามวัย เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการเล่น การลงมือปฏิบัติควบคู่กับการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาและส่งเสริมเด็ก

ให้ก้าวไปสู่ขั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อย่างมีคุณภาพ จากการรายงานการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) ระดับชั้นปฐมวัยของโรงเรียนบ้านพังปริง ประจำปีการศึกษา 2566 (โรงเรียนบ้านพังปริง, 2566) พบว่า เด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านพังปริง ควรได้รับการส่งเสริมทางด้านการมีสมาธิให้เหมาะสมกับวัยมากขึ้น

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญและสนใจที่จะส่งเสริมการมีสมาธิของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้เป็นประโยชน์กับครูผู้สอนเด็กปฐมวัย และใช้เป็นแนวทางสำหรับส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กได้เรียนรู้วิธีการพัฒนาความสามารถในการมีสมาธิ เช่น การทำกิจกรรมที่ต้องการการจดจ่อ การฝึกฝนทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการใช้สื่อการสอนที่มีความน่าสนใจ และเหมาะสมกับวัย จะช่วยให้เด็กปฐมวัยพัฒนาทักษะต่าง ๆ ได้อย่างสมบูรณ์และมีความสุขในการเรียนรู้ ส่งเสริมการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย ให้เกิดประโยชน์ในการใช้ชีวิตประจำวันเพื่อการดำรงชีวิตในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบการมีสมาธิของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี โรงเรียนบ้านพังปริง จังหวัดนครศรีธรรมราช

สมมติฐานการวิจัย

หลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีเด็กปฐมวัยมีสมาธิสูงขึ้นกว่าก่อนการได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี

การทบทวนวรรณกรรม

การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญอย่างยิ่งในด้านการส่งเสริมสมาธิและการจดจ่อกับกิจกรรมที่ทำ เนื่องจากเด็กในวัยนี้กำลังพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้งทางกาย จิตใจ และสังคม โดยการใช้เสียงดนตรีประกอบกับกิจกรรมศิลปะสามารถช่วยให้เด็กมีสมาธิและลดความวิตกกังวลที่จะเกิดขึ้นก่อนหรือระหว่างการทำกิจกรรม (มยุเรศ มัชฌิโม และ รุ่งลาวัลย์ ละอ้าคา, 2564) ในกระบวนการจัดกิจกรรมเหล่านี้จะประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนหลักที่สำคัญ ได้แก่ ขั้นการปรับกายใจด้วยเสียงดนตรี ซึ่งเป็นการเตรียมเด็ก

ให้พร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ ก่อนเริ่มกิจกรรมโดยใช้เสียงดนตรีที่ช่วยให้เด็กสงบและมีสมาธิ, ขั้นการเปิดใจเรียนรู้ ซึ่งในขั้นตอนนี้เด็กจะได้รับการแนะนำจากครูเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะที่มีความหลากหลาย เช่น การปั้นดินน้ำมัน การวาดภาพ การพับกระดาษ การปะติด การทำเครื่องประดับ เป็นต้น, ขั้นการจดจ่อเรียนรู้ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เด็กจะต้องมีสมาธิในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ได้วางแผนไว้ พร้อมทั้งมีการเปิดเสียงดนตรีประกอบไปด้วย เพื่อช่วยกระตุ้นให้เด็กสามารถทำกิจกรรมได้อย่างตั้งใจ และขั้นสุดท้ายคือ การทบทวนการเรียนรู้ โดยเด็กจะได้ใช้สมาธิในการนั่งสงบและฟังเพื่อน ๆ นำเสนอผลงานที่ตนเองได้สร้างสรรค์ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล, 2562) การฝึกสมาธิในเด็กปฐมวัยมีความสำคัญไม่เพียงแค่นั้นของการจดจ่อกับกิจกรรมเท่านั้น แต่ยังช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะต่าง ๆ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ ความอดทน และการควบคุมอารมณ์ (ธัญญารัตน์ ศิริกลิ่นแค้น, 2564) การฝึกสมาธิยังเป็นการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ และส่งผลดีต่อการควบคุมพฤติกรรมของเด็กได้ดียิ่งขึ้น งานวิจัยหลายชิ้นได้พิสูจน์ถึงผลการฝึกสมาธิที่มีต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะในด้านการเสริมสร้างสมาธิผ่านกิจกรรมศิลปะและการเคลื่อนไหวต่าง ๆ เช่น การเต้นแอโรบิก ซึ่งมีผลต่อการเพิ่มสมาธิของเด็กได้อย่างมีนัยสำคัญ (รชต ถนอมกิตติ, 2560) การฝึกสมาธิยังช่วยเพิ่มความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และพัฒนาการใช้สมองในการแก้ปัญหาหรือการคิดในลักษณะต่าง ๆ ที่ดีขึ้น จากการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมาธิพบว่า การฝึกสมาธิในเด็กสามารถทำได้หลากหลายวิธี ซึ่งการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่มีประสิทธิภาพในการฝึกสมาธิและส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก โดยเฉพาะในช่วงวัยปฐมวัย ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สำคัญในการพัฒนาและสร้างพื้นฐานทางสติปัญญาและอารมณ์ (วลัยพร ห่องแสง, 2563) สมาธิที่ดีในเด็กจะช่วยให้เด็กสามารถควบคุมตนเองได้ดียิ่งขึ้น มีสมาธิจดจ่อกับสิ่งที่ทำ และสามารถรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เด็กสามารถพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้ได้ดีขึ้นในระยะยาว และพร้อมที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีสมาธิในชีวิตประจำวันและสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (มณีรัตน์ ภูษะวัง, 2563)

จากบทวิเคราะห์ข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีและการฝึกสมาธิมีความสำคัญในการพัฒนาสมาธิในเด็กปฐมวัย ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาในด้านต่าง ๆ การใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การฟังเสียงดนตรี การทำกิจกรรมศิลปะ และการฝึกสมาธิช่วยให้เด็กมีสมาธิที่ดีขึ้นและสามารถทำกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปีซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านพังปริง อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 14 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี
- 2) ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี
- 3) ตัวอย่างภาพการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี
- 4) คู่มือการใช้แบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย
- 5) แบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ จำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี และการสร้างแบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. การสร้างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 (อายุ 3 - 6 ปี) และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านพังปริง เพื่อกำหนดสาระที่ควรเรียนรู้ในการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีของเด็กปฐมวัย รวมถึงศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี เพื่อสังเคราะห์และกำหนดแนวทางในการจัดสร้างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี

1.2 นำเนื้อหาที่กำหนดเป็นหน่วยในการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี จำนวน 8 หน่วย ซึ่งการกำหนดหน่วยการเรียนรู้จะเลือกจากหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านพังปริง เป็นเรื่องที่ใกล้ตัวเด็ก โดยผู้วิจัยเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมในแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีด้วยตนเอง ซึ่งกิจกรรมต้องมีความสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ และมีการเลือกกิจกรรมตามความเหมาะสมกับผู้เรียนและเวลา

ที่กำหนด ดังตารางที่ 3.2 วิเคราะห์เนื้อหาในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี โดยมีการระบุชื่อกิจกรรม สารการเรียนรู้ จุดประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ และการประเมินผล และกำหนดแนวทางในการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี

1.3 นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี จำนวน 26 แผน โดยมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นปรับกายใจด้วยเสียงดนตรี หมายถึง เตรียมเด็กให้พร้อมด้วยการให้เด็กนั่งที่ของตนเอง เด็กทุกคนค่อย ๆ ปิดตาลงในห้องเรียนจะไม่มีเสียงใด ๆ จนทุกอย่างเงียบสงบ ครูค่อย ๆ เปิดเสียงดนตรีบรรเลงไปประมาณ 2 นาที เช่น เสียงธรรมชาติ เสียงเครื่องดนตรี บรรเลง เสียงเพลงกล่อมเด็ก หรือเสียง ASMR (Autonomous Sensory Meridian Response) ซึ่งหมายถึงการตอบสนองของระบบประสาทที่ถูกกระตุ้นด้วยเสียง การมองเห็น และการสัมผัสอย่างอัตโนมัติ ที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกผ่อนคลาย มีสมาธิในการทำงานเมื่อเด็กมีท่าทางที่สงบนิ่งผ่อนคลายลง จากนั้นให้เด็กๆทุกคนลืมหายใจ ครูให้เด็กทายเสียงที่ได้ยินว่าเป็นเสียงของอะไร หรือมีเรื่องราวเกี่ยวกับอะไรบ้าง หลังจากนั้นครูเปิดเสียงเดิมอีกครั้ง พร้อมเปิดวิดีโอภาพเคลื่อนไหวประกอบกับเสียงให้เด็ก ๆ ดูเพื่อเฉลยว่าเสียงที่ได้ยินนั้นเป็นเสียงที่ถูกต้องตามที่ได้ทายไว้หรือไม่ ในระหว่างที่ดูภาพวิดีโอ เด็กทุกคนยังคงนั่งนิ่งไม่มีเสียงคุยจนครูค่อย ๆ ปิดเสียงดนตรีลง

2) ขั้นเปิดใจเรียนรู้ หมายถึง ครูแนะนำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์พร้อมทั้งแนะนำวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย สามารถนำมาใช้ประกอบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ได้ โดยครูกำหนดหัวข้อของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ 1 กิจกรรม ให้เด็ก ๆ เลือกอุปกรณ์และทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามรูปแบบที่ตนเองสนใจ เช่น การปั้นดินน้ำมัน การวาดภาพระบายสี การปะติด การร้อยลูกปัด การพิมพ์ภาพ การพับ การฉีกตัดปะ หรือการประดิษฐ์ตกแต่ง เป็นต้น

3) ขั้นจัดจ้อเรียนรู้ หมายถึง เด็กแต่ละคนได้คิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ผ่านการทำกิจกรรมศิลปะตามที่ตนเองได้วางแผนไว้ ในระหว่างที่ทำกิจกรรมครูเปิดดนตรีบรรเลงไปด้วย เมื่อทำเสร็จแล้วให้นำผลงานมาให้ครูเขียนบรรยายภาพ/ผลงานตามคำบอกเล่าของเด็ก ครูกล่าวคำชมเชยเด็ก ๆ ทุกคนที่ทำงานสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้

4) ขั้นทบทวนการเรียนรู้ หมายถึง ครูเตรียมเด็กให้นั่งลง ปิดตาจินตนาการถึงผลงานของตนเอง พร้อมเปิดเสียงดนตรีบรรเลงไปด้วยระหว่างที่เด็กนั่งปิดตา หลังจากนั้นให้เด็กลืมหายใจขึ้น เพื่อฟังเพื่อน ๆ ออกมานำเสนอผลงานเป็นกลุ่ม

1.4 นำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน (ดังปรากฏชื่อในภาคผนวก ค หน้า 154) เพื่อตรวจสอบหาความสอดคล้องของจุดประสงค์กับเนื้อหาด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของจุดประสงค์กับเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC)

1.5 นำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขแผนการการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ดังนี้

1) ทบทวนเสียงดนตรีที่นำมาใช้ในการทดลอง ควรเลือกใช้เสียงที่ใกล้ตัวเด็กเสียงที่เด็กมีประสบการณ์ตรง บางเสียงที่ใช้เด็กอาจไม่เคยได้ยิน เช่นเสียงเรือในมหาสมุทร เป็นต้น

2) ปรับจุดประสงค์ และสาระที่ควรเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกันมากยิ่งขึ้น

1.6 นำแผนการการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try Out) กับเด็กปฐมวัยเป็นเด็กชายและหญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปีที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 14 คน โรงเรียนวัดโทเอก ตำบลอินคีรี อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.7 นำแผนการการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

1.8 นำแผนการการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีไปใช้กับประชากร ซึ่งเป็นเด็กชายและหญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปีที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 อนุบาลปีที่ 3 จำนวน 14 คน โรงเรียนบ้านพังปริง ตำบลกลาย อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. การสร้างแบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (อายุ 3 - 6 ปี) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย

2.2 นำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย

2.3 จัดทำแบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย โดยครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์ประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการกระทำ 2) ด้านสังคม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) ด้านการกระทำ หมายถึง เด็กนั่งอยู่กับที่ ไม่ลุกขึ้นเดินหรือวิ่ง ไม่คุยกับเพื่อนและตั้งใจฟังครูพูดจนจบ มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม สังเกตได้จากการยกมือตอบคำถาม และสนทนาโต้ตอบกับครู และมุ่งมั่นใส่ใจกับงานที่ได้รับมอบหมาย โดยเด็กทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ไม่วอกแวกไปสนใจสิ่งอื่น

2) ด้านสังคม หมายถึง เด็กสามารถอดทนรอคอยได้ รอคอยการใช้อุปกรณ์ต่อจากเพื่อน รอฟังเพื่อนนำเสนอหน้าชั้นเรียน มีความพยายามที่จะทำงานตามที่ครูมอบหมายให้เสร็จทันเวลาที่กำหนด และปฏิบัติตามกิจกรรมตามขั้นตอนที่ครูกำหนดได้โดยไม่ข้ามขั้นตอน

2.4 นำแบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัยที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง ความชัดเจนและเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC)

โดยนำผลการพิจารณาที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านลงความเห็นมาบันทึก แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสังเกตพฤติกรรมการมีสมาธิของเด็กปฐมวัยกับจุดประสงค์ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) เพื่อให้เข้าใจง่ายเหมาะสมกับเด็กปฐมวัยและช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้ตรงตามคำถามในแต่ละสถานการณ์ได้ครอบคลุมตามจุดประสงค์

2.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัยตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1) ควรทบทวนด้านการวัด และการประเมินผลให้ชัดเจน

2.6 นำแบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัยที่ต้องปรับปรุงแก้ไขเสร็จแล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับเด็กปฐมวัยที่ไม่ใช่เป็นประชากร ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับที่ทดลองแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี คือ เด็กปฐมวัย อายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 3 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านพังปริง จำนวน 14 คน

2.7 นำแบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัยที่ผ่านการวิเคราะห์และการแก้ไขแล้วมาทำเป็นฉบับที่สมบูรณ์เพื่อใช้กับประชากร

2.8 นำแบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย ฉบับสมบูรณ์ ไปใช้ในเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชากร

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยการดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย (Pretest) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมา เพื่อเป็นข้อมูลก่อนการทดลองเป็นเวลา 1 สัปดาห์

2. ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีกับประชากร จำนวน 14 คน โดยดำเนินการตามแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี ใช้ระยะเวลาทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 50 นาที รวมทั้งสิ้น 32 ครั้ง

3. เมื่อดำเนินการทดลองครบ 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำการสังเกตหลังการทดลอง (Post-test) โดยใช้แบบสังเกตชุดเดียวกับประชากร ใช้เวลาในการดำเนินการทดลอง 1 สัปดาห์

4. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูล เสนอตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนการสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัยของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลัง

1.1 คะแนนเฉลี่ยของประชากร (μ)

1.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประชากร (σ)

2. หาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี

ค่าความสอดคล้องแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี (Index Of Objective Congruence หรือ IOC)

2.2 แบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย

ค่าความสอดคล้องแบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย (Index Of Objective Congruence หรือ IOC)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีสมาธิของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีโดยภาพรวม ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีสมาธิของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีโดยภาพรวม

ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม					
การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	ค่า t
ก่อนเรียน	14	18	9.14	3.49	.001*
หลังเรียน	14	18	14.57	2.24	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($Z = -3.317^b$, $p = 0.001$), ^b Based on negative ranks.

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบดนตรี เด็กปฐมวัยมีสมาธิโดยภาพรวมสูงกว่าก่อนได้รับการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบสมาธิของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี ที่โรงเรียนบ้านพังปริง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า เด็กมีสมาธิสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมรายด้าน และรายบุคคล ก่อนการจัดกิจกรรม เด็กส่วนใหญ่มีปัญหาสมาธิในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะด้านพฤติกรรมและด้านสังคม เช่น ไม่สามารถนั่งนิ่ง ตั้งใจฟัง หรือรอคอยได้อย่างเหมาะสม หลังการจัดกิจกรรม เด็กสามารถแสดงสมาธิได้ดีขึ้นในหลายมิติ เช่น มีความตั้งใจฟังครู สนใจทำกิจกรรมต่อเนื่อง และมีความสามารถในการรอคอย แสดงออกถึงพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสมมากขึ้น

กิจกรรมประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ปรับกายใจด้วยเสียงดนตรี 2) เปิดใจเรียนรู้กิจกรรมศิลปะ 3) จดจ่อขณะทำกิจกรรม และ 4) ทบทวนการเรียนรู้ โดยใช้ดนตรีประกอบตลอดกระบวนการ เด็กสามารถมีสมาธิจดจ่อ ทำงานด้วยความตั้งใจ ร่าเริง และแก้ปัญหาได้อย่างอดทนผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของเกวลี แสดงฤทธิ์ (2565) และกิติศักดิ์ เสียงดี (2563) ที่กล่าวว่าดนตรีส่งผลต่อสมาธิ ความผ่อนคลาย และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก รวมทั้งสนับสนุนแนวคิดของสิริพร สมสกุล (2553) ที่ชี้ว่ากิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจของเด็ก เช่น ศิลปะและดนตรี ช่วยสร้างสมาธิได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี 32 แผนในระยะเวลา 8 สัปดาห์ เป็นแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมสมาธิของเด็กปฐมวัย โดยครูมีบทบาทสำคัญในการชี้แนะอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจในกระบวนการและสามารถเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ทั้งนี้ แนวทางการเรียนรู้ของธอร์นไคค์ (Law of Readiness, Exercise และ Effect) และแนวคิดการเรียนรู้โดยการสังเกตของแบนดูรา (1986) ยังช่วยอธิบายผลสำเร็จของกิจกรรมได้อย่างชัดเจน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี เพื่อส่งเสริมการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านพังปริง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าการมีสมาธิของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีสูงกว่าก่อนการทดลองทั้งภาพรวมและแบบรายด้าน และมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติสำหรับการจัดกิจกรรม

1.1 ครูควรศึกษาคู่มือและแผนกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีอย่างละเอียด พร้อมทั้งจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ให้ครบถ้วนตามแผนที่กำหนดไว้ เนื่องจากความหลากหลายของสื่อมีผลต่อความสนใจและความราบรื่นของกิจกรรม

1.2 การจัดกิจกรรมควรมีความยืดหยุ่นด้านเวลา โดยคำนึงถึงความแตกต่างของเด็กแต่ละคนในการแสดงออกและความสนใจ เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปตามศักยภาพเฉพาะตัวของผู้เรียน

1.3 ครูควรให้แรงเสริมทางบวก เช่น คำชม หรือสัญลักษณ์ทางกาย (เช่น ชูนิ้วโป้ง) รวมถึงการร่วมทำกิจกรรมกับเด็ก ซึ่งช่วยกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และเพิ่มสมาธิในการสร้างผลงาน

1.4 การเตรียมอุปกรณ์ที่หลากหลายจะช่วยกระตุ้นจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมและมีสมาธิในการทำกิจกรรมมากยิ่งขึ้น

1.5 การให้เด็กได้เลือกวัสดุและวิธีการทำงานภายใต้หัวข้อที่กำหนด ช่วยส่งเสริมความตั้งใจ ความสุขในการทำกิจกรรม และปลูกฝังนิสัยการมีสมาธิอย่างมั่นคง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาหาแนวทางหรือวิธีการในการส่งเสริมการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย ในด้านสังคมให้สูงขึ้น โดยเฉพาะในข้อที่ 2.1 สามารถถอดบท รอคอยได้ ซึ่งสามารถนำไปบูรณาการกับทุกกิจกรรม และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ตลอดในอนาคต

2.2 การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีสามารถนำไปพัฒนาพฤติกรรมในด้านอื่น ๆ ได้อีกด้วย เช่น การมีระเบียบวินัย เพราะ การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีทำให้เด็กเกิดสมาธิ เด็กมีความสงบนิ่งมากขึ้น ทำทุกอย่างไปตามลำดับขั้นตอนได้ จะนำไปสู่การมีระเบียบวินัยเพิ่มขึ้นเป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2560). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: ครุสภาลาดพร้าว.
- กิตติศักดิ์ เสียงดี. (2563). การศึกษากิจกรรมดนตรีที่ส่งผลต่อทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม). ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- คัตนางค์ มณีศรี. (2556). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: ชอระกาการพิมพ์.
- ธัญญาธรม์ ศิริกลิ่นแค้น. (2564). ผลของการใช้โปรแกรมโยคะเพื่อส่งเสริมสมาธิในนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษาและวิทยาศาสตร์การออกกำลังกาย. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- มณีรัตน์ ภูชะวัง. (2560). การพัฒนาการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อฝึกสมาธิเด็กปฐมวัย. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- มยุเรศ มัชฌิโม, & รุ่งลาวัลย์ ละอ้าคา. (2564). การจัดกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสมาธิของเด็กปฐมวัย. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 6(3), 618-632.

รชต ถนอมกิตติ. (2560). ผลของโปรแกรมการเต้นแอโรบิกที่มีต่อสมาธิของเด็กก่อนวัยเรียน.

ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วลัยพร ห่องแสง. (2563). ผลของโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบเกสตัลท์ผ่านกิจกรรม

ศิลปะที่มีต่อสมาธิของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแห่งหนึ่งใน กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิชัย วงษ์ใหญ่และมารุต พัฒนาผล. (2562). สมานกับการคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์

ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.